

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII Ч. 205. НЬЮ-ЙОРК І ДЖЕРЗІ СІТІ, четвер, 18-го жовтня 1945.

No. 205. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, October 18, 1945.

VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ П'ЯТЬ ЦЕНТИ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Соузу: ВЕрген 4-1010 4-0807

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПОСПІШНИЙ ВИЌЗД ГРОМИКА ПРИ- ЗНАКОЮ СОВЕТСЬКОЇ ПРИЯЗНИ ДЛЯ АМЕРИКИ

Советський амбасадор до Вашингтону Андрій А. Громико був кілька днів у Лондоні на нараді підготовки комісії Організації Об'єднаних Держав. Несподівано він приїхав літаком до Вашингтону у вівторок 16. жовтня, відбув коротку конференцію з президентом Труманом і негайно потім виїхав до Москви американським військовим літаком. Нема ніякого урядового висвітлення в цій справі, однак кореспондент газети Нью-Йорк Таймс Бертран Д. Гюлен догадується, що Громико привіз із собою лист маршала Сталіна до президента Трумана в справі приязного зближення між Росією й Америкою після напруження яке запанувало по невдалій конференції в Лондоні. Кажуть, що Громико не буде міг вернутися на нараду дорадчої комісії в справі адміністрації східних справ Аліянтами, яку заповів секретар стейту Бірнс на кінець жовтня.

СТРАЙКАРИ В НЬЮЙоркській ПРИСТАНІ ВЕРТА- ЮТЬСЯ ДО ПРАЦІ ПІД ОХОРОНОЮ ПОЛІЦІЇ

Через вмищення юнї моряків у страйк портових робітників положення в робітничих відносинах на ньюйоркському побережжю стало не лише заморане, але й загрозливе. Частина портових робітників негодую на страйк тому, що є всякі признаки, що його викликали й підтримувати комуністи, щоб серед замішання досягнути цілковитого контролю над корабельним рухом на Сході так, як досягнули на заході. Яких 10-000 стіведорів і інших робітників вернулися до праці при вилadowуванні кораблів під охороною поліції. Десятки тисяч американських моряків, які стали на службу в торговельній моринарії вчасі війни, прибули тепер до пристані і не можуть покинути кораблів ізза страйку. Вони ані не мають спромоги винести протест проти свого примусового ув'язнення, ані не можуть залишити служби, бо їх негайно притягнуть до війська з огляду на їх молодечий вік. Одна група вислала через газети прохання до публіки, щоб зрозуміла їхнє положення.

КРАЄВА ВОЄННА РАДА ПРАЦІ РОЗВ'ЯЖЕТЬСЯ.

З днем 1. січня 1946 р. Краєва Воєнна Рада Праці кінчить своє урядування і її члени рішили не прохати за продовження її існування. Уже від 22. жовтня рада не буде видавати ніяких урядових розпорядків, хіба лише давати свої поради в справах наладнання робітничих спорів.

ПОМЕР ГОЛОВА ЛЮТЕРАНСЬКОЇ ЦЕРКВИ В АМЕРИЦІ.

Д-р Фридрих Кнубель, голова Злученої Лютеранської Церкви в Америці помер у віці 75 літ в місцевості Нью Рошел під Нью-Йорком. Організацію цієї церкви переведено в 1918 р. Кнубель став її головою і зрезигнував з свого становища на початку біжучого року. Перед злукою існувало 3 окремих організацій лютеранів, а це: Генеральний Синод, Генеральна Рада і Лютеранська Церква Півдня. Теперішня організація нараховує 1,400,000 членів. Її головою є д-р Френклин Кларк Фрай.

СЕНАТОРИ ОБМЕЖУЮТЬ ВЛАДУ ПРЕЗИДЕНТА В РЕОРГАНІЗАЦІЇ УРЯДУ.

Сенатська правнича комісія обкrojла до половини число урядових агенцій, які пропонував президент у своїм проекті реорганізації уряду, хоч палата репрезентантів цей план прийняла. Комісія рішила затримати стан 13 федеральних агенцій в такому складі, як є тепер, а лишали президентови ще 90 комісій, які він може змінити. Комісія прийняла теж засаду, що кожну зміну, запропоновану президентом може заветувати котра небудь палата конгресу. Коли ніодна палата не спротивиться, проект стане важним упродовж 60 днів.

СЮ ПРЕДКЛАДАЄ ЗНИЖКУ ПОДАТКІВ ПОНАД ПІВСЕМА БІЛІОНА.

Представники Конгресу Промислових Організацій — СЮ — на переслуханнях в податковій сенатській комісії вийшли з проектом, щоб знизити особисто-доходовий податок для поодиноких осіб на \$6,675,000,000. Зате вони домагаються, щоб затримати на 1946. р. податок від надвишки доходів, наложений на корпорації вчасі війни. Зноваж представники малого бізнесу домагаються знесення податку від надвишки, хоч палата репрезентантів рішила його затримати на 1946. р.

ЯК НЕ МАСТЕ ПРАЦІ, АБО ХОЧЕТЕ КРАЩОЇ,

чому не користати з оголошень знаменитих нагод для зарібки, поданих у оголошеннях нових робіт у „Свободі“?

Провктують створення Всесвітньої Федерації на місце Організації Об'єднаних Держав

У місті Доблінні, в стейті Нью-Гемпшир, відбулася 5-денна приватна нарада 47 визначних провідників прилюдного життя в Злучених Державах над способами недопущення до знищення світу і цілого людства атомовою бомбою. Із них 37 підписали „Деклярацію Доблінської Конференції“, в якій виносять проект створити світовий уряд для всіх держав. Вони подають думку переведення додатку до американської конституції, щоб Америці вільно було „приступити до союзу держав, у яких панує особиста свобода“. Предсідником конференції був суддя Найвищого Суду Злучених Держав Овен Дж. Робертс, однак він подав відмінний спосіб поступування для досягнення намічених цілей.

ПРЕЗИДЕНТ ВЗИВАЄ ПОРТО РІКО ДО ВІЯВУ СВОЄЇ ВОЛІ

Президент Труман видав послання до народу острова Порто-Ріко, щоб він виявив свою волю в справі свого політичного положення. Президент дає до вибору: 1. вибрати свого губернатора з місцевою самоуправою в злузі з Злученими Державами; 2. вибрати для себе форму американського стейту; 3. цілковиту незалежність; 4. форму домініяльного уряду. Президент хоче приспирити це вирішення з огляду на уложення відносин між цим островом і Злученими Державами в недалекій майбутності.

ПРИ ВИБОРАХ У МАНІТОБІ ПЕРЕМОГЛА ТЕПЕРІШНЯ КОАЛІЦІЯ

Коаліційний уряд під проводом прем'єра Стюарта С. Гарсона відніс перемогу при провінційних виборах Манітоби на наступну каденцію. Однак при виборах до легіслатури зискали значно прихильники кооперативної Комонвелт Федерації.

РОСІЯ КУПУЄ МАТЕРІАЛИ З ЛЕНД-ЛІЗУ НА 30-ЛІТНУ СПЛАТУ

Советський уряд через свою торговельну місію підписав з американським урядом контракт на доставу матеріалів, вироблених на підставі Ленд-Лізу, коштом \$400,000,000. Ці матеріали будуть сплачені річними ратами впродовж 30 літ з доплатою 23%.

Айзенгавер побоюється в Німеччині великої інфляції й економічного хаосу

У своїм другім місячнім звіті про альянтську окупацію Німеччини генерал Двайт Айзенгавер стверджує, що Німеччина находитися над берегом економічної руїни, а це через інфляцію. Як в першому місячнім звіті, так і тепер Айзенгавер змалює положення в Німеччині чорними барвами, кажучи, що в знімі буде ще гірше. Приходить до закінчення, що якщо не має наступити цілковитий хаос, то Злучені Держави, Британія, Совети та Франція мусять щось зробити, щоб це відвернути. Ген. Айзенгавер ще вислав листа до през. Трумана, в якому пише, що те, що подане президентови в звіті Гарсона про біженців, а особливо про жида, в американській зоні в Німеччині, є незгідне з дійсністю і може „ввести в блуд“.

В УГОРЩИНІ ПРОГОЛОШЕНО ВОЄННИЙ СТАН, БО ШИРЯЮТЬСЯ ТРАБЕЖІ

По цілій Угорщині бушують банди, що мордують і ограблюють населення. Це є причиною, що проголошено воєнний стан і кару смерті навіть за намірену грабж. Від присуду нема відклику. Карають смертю за три години по присуді. В краю хаос через інфляцію. З Будапешту подають, що пенго, що вартував в 1939 році 5.75 у відношенню до долара, нині зійшов на ніщо, бо за долар треба заплатити 20,000 пенго, а ще тому тиждень платили тільки 10,000. Пара черевиків коштує 50,000 пенго.

СТЕТИНІЮС ЗАХОРИВ І ВЕРТАЄ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

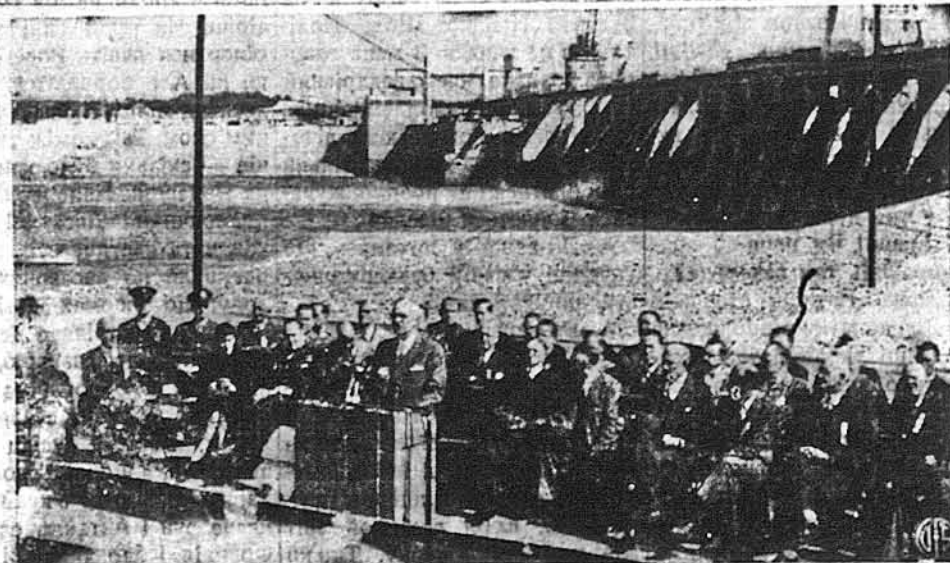
Едвард Р. Стетиніюс мол., що є головою американської делегації до Організації Об'єднаних Держав, мусить опустити Лондон і відїхати домі, щобі відбуті операцію на жовчіві камені. Та думає вернути на наради, що зачнуться 8. листопаду.

„ГОЛОДОВИЙ ПОХІД“ В ЯПОНІ ЗА ВВІЗ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Наразі харчова проблема чи не найважливіша, коли іде про маси японського населення. Японський уряд побоюється з цього боку різних комплікацій, будучи свідком першого „походу голодних“, себто демонстрації, що домагалася авдиенції в прем'єра та представила голодній квартирі ген. МекАртура петицію з проханням, щоб „Аліанти спасли населення від голодової смерті“. В петиції домагались, щоб шляхта зріклася своїх титулів і привілеїв. Але короля не зачіпали.

ГОЛАНДІЯ ХОЧЕ НАДАТИ КОЛЬОНІЯМ ХАРАКТЕР ДОМНІЙ

Нідерландський міністер для кольоній заявив в Амстердамі в зв'язку з самостійницькими заворушеннями на Яві, що уряд готов надати кольоніям самоуправу. Вони сталиб домінією в Нідерландським Камонвелті. Та уряд не хоче переговорювати в тій справі з Ахмедом Соєкарно, провідником революційного руху і президентом проголошеної ним „Індонезької республіки“. І це ускладнює проблему.

ПРЕЗИДЕНТ ПРОМОВЛЯЄ НА ПОСВЯЧ. ІННЮ ТАМИ В КЕНТОКІ. — В часі осінніх „ферій“ президент Труман виконував різні функції поза Білим Домом. Між інших був на посвяті Кентокі Тамі в Гілбетсвилі, Кентокі, де вичолосив промову, в якій вказав „на деякі себелюбні одиниці, що не допускають розвинути добробут в краю“.

ДИПЛОМАТИЧНА БОРОТББА РОСІЇ, АМЕРИКИ ТА БРИТАНІЇ ЗА ВПЛИВИ В СХІДНІЙ ЄВРОПІ

Нема вже ніякої тайни в тому, що на європейському континенті, зокрема в східній Європі та на Балкані, ідуть великі змагання між західними демократіями і російським тоталітаризмом за впливи. Про це пише виразно з Лондону С. Л. Золцбергер, кореспондент часопису Нью-Йорк Таймс. У різних краях, де вже комуністи при помочі Росії захопили владу чи впливи, західні демократії стараються тепер попірати опозицію, звернену проти комуністів. Таке є в Югославії, Болгарії, Румунії, Альбанії, Мадящині.

ЯК Є З АЛЬБАНИЕЮ?

Малесенька країна, Альбанія, готова стати самостійною, бо за таку самостійність заявляються Англія та Злучені Держави. Особливо Англія є заінтересована в цій країні тому, що вона контролює морський вихід з Адрійського моря в Середземне через Отрантські проливи. Знов югославський диктатор Тіто, знаючи про що іде, обіцяє Альбанії „самостійність“ у „федерації“ з Югославією, кажучи, що якщо Альбанія на таке згодиться, то дістане частину славного Косового Поля, замешкалого альбанцями. Таке, він приобіцяє альбанському прем'єрові Гоксі, якого в Вашингтоні вважають „студжом Москви“. Найбільше розчарований з Тіта Чорчил, кажучи, що він то був викомбінував щось інакше, як тепер діється.

В ЮГОСЛАВІ НЕВДОВОЛЕНІ З ТІТА.

З відомостей, які доходять з Югославії, виходить, що там сильно зростає опозиція проти Тіта, а теж і проти Советів. Особливо помітне це між хорватами, де сильно зріс вплив д-ра Володимира Мачека. В самій Сербії йде до щораз більшого напруження між комуністами та іншими партіями. Комуністи займають усі найвищі становища в Сербії, Боснії та Хорватії. Режим Тіта, як кажуть, не вдержався і години, якби не опирався на багнетах і Росії. Саме через те та остання тратить на тій популярності, яку мала в Сербії від віків.

ДЕМОКРАТІЯ НАДІЄТЬСЯ ПОПЕРТЯ В БОЛГАРІЇ.

Вітчизняний Фронт, що є комуністичним, є єдиним, що заінтересований у виборах, бо інші бойкотують, виправдовуючи це тим, що це будуть комуністичні вибори, а не вільні. Опозиція набрала отухи, бо з Вашингтону прийшли вказівки, щобі попірати вільні вибори та демократичні рухи.

В РУМУНІЇ ЖДУТЬ НА ВКАЗІВКИ.

Румунський король Михайло, зірвавши з просоветським урядом Грози, і то на пораду американського департаменту стейту, где тепер на дальші вказівки збоку Злучених Держав і Англії, що далі робити. Та покищо їх не дістає.

ВДОВОЛЕНІ З ВИБОРІВ В УГОРЩИНІ.

Західні демократії вдоволені з того, що в Угорщині комуністи не досягнули перемоги при виборах, та що вийшли горою помірковані елементи. Вислідом цього буде те, що Угорщина та Австрія зістануть офіційно визнані Англією та Злученими Державами.

ВІРШІ ВІСТІ З РУМУНІЇ.

Такі зачнуть тепер напливати до Америки та Англії, бо знесено урядову цензуру над ними. Таке заявив у Букарешті кореспондентом російський цензор. Та буде цензура далі над тим, що можна друкувати про Англію й Америку в румунських газетах.

ВЕРТАЮТЬ ДО ПОЛЬЩІ.

В Єгипті згодилось 4,500 польських вояків вертати до Польщі під теперішнім режимом. Бритійці переведуть репатріацію. Це є 20% усеї усеї польської збройної сили в Єгипті. Цей поворот викликав у многих здивовання.

ХОЧУТЬ ДІСТАТИ ШПІЦБЕРГЕН.

В часі Потсдамської Конференції, як тепер виявляється, Сталін зажадав від президента Трумана та прем'єра Атлі згоди на те, щоб Росія могла мати морські бази на Шпіцбергені, себто на островах, що знаходяться в Північній підбігуновій полісі. Це мабуть у зв'язку з тим, що американці та британці хочуть задержати свої бази в Ісландії та Гренландії. Далі кажеться, що немає найменшого сумніву, що Сталін хоче розбудувати Совети в першу силу збоку мілітарного, морського, повітряного, а теж і кольоніального. Тому Совети ставлять домагання до Ерітреї чи Лібії в Африці, як теж домагаються, щоб ім відступити третю частину німецької флотії. На одних з нарад, як кажуть, мав Чорчил запитати Сталіна, на що йому потрібні субмарини. Та на те Сталін відповів жартуючи, що в Советах дуже чутливі на те, що інші мають субмарини...

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597-7th Ave., New York 18, N. Y. BRYant 9-5882

ПРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Подписки: три центи.		Three cents a copy.	
на рік	\$7.00	One year	\$7.00
на шість місяців	\$3.75	Six months	\$3.75
на три місяці	\$2.00	Three months	\$2.00
В Джерсі та в Заграниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
на рік	\$10.00	One year	\$10.00
на шість місяців	\$5.25	Six months	\$5.25
на три місяці	\$2.75	Three months	\$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

33А КУЛІС АМЕРИКАНСЬКО-СОВЕТСЬКИХ ВІДНОСИН

Щось поспулося в американсько-советській дипломатії. Що саме, і як далеко й глибоко, важко збагнути. Особливо, коли хочеться заклучати по тім, що пишуть советські газети, чи різні американські кореспонденти з Вашингтону, Лондону, чи Москви, чи навіть Берліна і Франкфурту над Меном. Це ясно, що з усіх тих звідомлень не віе добром. Але не знати, до чого властиво ті недобрі вісти змагають, а навіть, хто їх розпускає і для якої цілі. Навіть не знати, звідки походять, наприклад, такі вісти як от про советську „ізоляцію“, чи там виступлення Советів з Організації Об'єднаних Держав, бо і про таке пишеться, хоч рівночасно подається, що в департаменті стейту в Вашингтоні в таке не вірять.

Коли вашингтонський кореспондент газети „Нью Йорк Геральд Трибюн“, Джан С. Меткеф, приходить до заклучення, що відносини Советів до Великої Британії та Злучених Держав дійшли до „зера“, то видно, що тут іде про щось дуже серйозне. Що воно? Мабуть так є, що Злучені Держави натискають на те, щоб в Європі прийнялось на „визволення“ землях хоч дещо з правдивої демократії. Отже іде тут в першу чергу про те, щоби були допущені до всіх країв, що є під советською владою, чи під советськими впливами, американські кореспонденти, що передавали б інформації та спостереження з першого джерела і без ніякої цензури.

Ця справа посунулась так далеко, що деякі републиканці просто вимагають, щоб не давати Советам, чи тим країнам, що є під їхніми впливами, ніяких кредитів, а навіть допомоги в харчах, коли не буде до них вільного доступу американським кореспондентам. Отже виходить на таке, що Злучені Держави натискають, щоб усюди прийнялось хоч як-як одна свобода заки прийде черга на інші. Саме в тому має проявлятися та „тверда рука“ Злучених Держав, про яку тепер згадують, а яка повинна би на думку деякого бути застосована до Советів та наставлених ними режимів в різних краях східної Європи. Кажеться далі, що як була війна, то були причини на те, щоб Советам попускати, бо треба було розправитись з Гітлером чи там Гірогітом. Та як ця небезпека минула, то нема більше потреби далі Советам піддаватись і уступати.

Як бачимо, іде тут про певні демократичні принципи та свободи, які обіцяно Аліянтами цілому світові і які західні демократії, а в першу чергу Америка, хотіли бачити здійсненими. Совети ставлять цьому перешкоди. Та з другого боку іде теж і про панування над світом. Де переважає одно, а де друге, важко не раз збагнути. Але тертя на тому тлі є наглядні, особливо між Злученими Державами і Великою Британією з одного боку і Советами з другого.

Згадуємо за ті важні речі, бо вони згодом стануть ясніші. Згадуємо з тим додатком, що в департаменті стейту переконані, що ті всі труднощі такі будуть усунені, та що їх ніяк не можна уникнути, коли іде про таку велику і складну справу як світове замирення.

Зрівноваження бюджету

Воєнні тягари так докучили кожному громадянину, що він хотів би позбутися їх скорше, ніж на це дозволяє повоенна ситуація. Це відчуває конгрес і тому минулого тижня палата репрезентантів ухвалила зменшити прихід з особистих доходних податків на \$5,530,000,000 вже від 1946 року. Це зроблено всупереч проекту департаменту скарбу, який переконаний, що така знижка ще не можлива наступного року. Отже він звернувся увагу сенаторам, щоб сенат не перепустив ухваленого законопроект, бо прийде недобір, котрого не буде з чого покрити.

Секретар скарбу Фред Вінсон дораджує знести в наступний році податок від надвишки, а в додатку до цього ще знизити на 3% звичайний податок. Вінсон звернувся увагу, що федеральний бюджет ще не має надвишки доходів, навпаки, в ньому є 30 біліонів недобору. Тому радить обтягти податок лише на 5 біліонів, а при нормальній господарці можна буде зредувати податок далеко більше на 1947 р.

До помочи секретареві скарбу послужила острого Торговельної Палати Злучених Держав у справі федеральних догвиг. Торговельна Палата твердить, що з прилюдними догвигами не можна робити експериментів. Це тому, що догвиги дуже обтяжують дохід держави й одиниць, впливають на висоту цін і перешкоджають нормальній господарці. Від того, як буде налаштований спосіб сплати догвиг, залежить, чи в майбутності наш край дійде до добробуту, чи попаде в кризу, що її називають депресією.

Треба взяти під увагу, що прилюдний довг Злучених Держав дійде до 300 біліонів доларів. Коли від нього платити лише по 2 відсотки, треба на їх сплату призначити 6 біліонів річно. А тих 6 біліонів, це така велика сума, якої

не видавав федеральний уряд на покриття всіх видатків до року 1934. Ця сума більша, ніж виносили всі передвоєнні приходи Злучених Держав перед 1941 роком.

Податковий плян мусить передбачувати не лише сплату відсотків від догвигів, але теж і призначити частину приходів на сплату довгу. Отже для цих видатків треба мати гроші з податків. Саме тому теперішні податки мусять бути вищі, ніж були перед війною.

У воєнний мирний час федеральні видатки, як можна передбачити, винесуть від 15 до 25 біліонів доларів, а до того ще треба додати видатки стейтів понад 10 біліонів. Отже, як би зменшити федеральні прихід, то довги будуть дуже дошкульні. Колиб федеральний уряд не сплачував догвигів, а платив лише відсотки, то це захитав довіря до федеральних фінансів, а через те може прийти до кризи. Уряд стоїть на довірю громадян і тому може від них легко дістати кредит. Але мусить теж бути готовий сплачувати довги громадянам так, як обіцяв тоді, коли видавав заклики до купування бондів.

Секретар скарбу зізнався в сенатській податковій комісії в тому напрямі, щоб скасувати чисто воєнні податки, як от податок від надвишки доходів, а затримати такі податки, які належать в нормальних часах. Сенатор Джордж, голова податкової комісії заявив, що уряд зобов'язався знести податок від надвишки тоді, коли його наклали, отже комісія має обов'язок дотримати слова, а над знижкою інших податків треба ще пере- вести студії. На всякий випадок не скорше як за два роки можна буде зрівноважити бюджет так, щоби можна було покривати видатки без позиб. Тому цілковита ревізія податкового закону можлива щойно в наступним році.

Деякі слова правди про „Радянську Україну“

(Надіслане до „Свободи“ з Європи з нагоди доповіді проф. Бондарчука в Америці „Про розвиток культури в Україні“).

Більш, як чверть століття відгортаючись й відгоро- жується й далі Советський Союз китайським муром від цілого світу. Людність старого й нового світів прага двайцять п'ять років довідатися, що там твориться в тій пореволюційній Росії, яку голосномовно названо „Союзом Советських Соціалістичних Республік“. Але, що в тім Союзі, під тими сичащими літерами творилося, так на великий жаль, ніхто так і не міг докладно дізнатися.

Почалась друга світова вій- на. Умови того, щоб дістати від СССР, хоч зерно правди, ще погіршилися. Большевики вперто недопускали навіть ко- лічного світу. Людність старого й нового світів прага двайцять п'ять років довідатися, що там твориться в тій пореволюційній Росії, яку голосномовно названо „Союзом Советських Соціалістичних Республік“. Але, що в тім Союзі, під тими сичащими літерами творилося, так на великий жаль, ніхто так і не міг докладно дізнатися.

Почалась друга світова вій-

на. Умови того, щоб дістати від СССР, хоч зерно правди, ще погіршилися. Большевики вперто недопускали навіть ко- лічного світу. Людність старого й нового світів прага двайцять п'ять років довідатися, що там твориться в тій пореволюційній Росії, яку голосномовно названо „Союзом Советських Соціалістичних Республік“. Але, що в тім Союзі, під тими сичащими літерами творилося, так на великий жаль, ніхто так і не міг докладно дізнатися.

Почалась друга світова вій-

більше викликали в світі зацікавлення Советами, їх порядками, життям, станом освіти, культури й науки тощо.

Незаспокоєна цікавість українських емігрантів.

З цілком зрозумілих причин, чи не найбільшу зацікавленість мали наші українські емігранти, за океаном, та в яких у старому краю подишались рідні. Вони бо законно й цілком слушно цікавилися почути щось нове про СССР, а може й про своїх рідних з УССР. І таке вони повинні були довідатися прийнявши від делегата від УССР, що прибула, за наказом з Кремля, на конференцію в Сан-Франциско. Але чи довідалися? Відпоручники американських та канадійських українців, що були в Сан Франциско, таких інформацій, добрих чи злих, не дістали ні від української делегації в Сан-Франциско, ні від проф. Бондарчука, що закінчивши „свої службові“ справи в Фріско, поїхав же до Нью Йорку й Дітроїту, щоб побалакати з такими як він українцями. На таке він приготувався ще в Києві, забравши з собою віршика Сосюри „Любіть Україну“ та й деякі, хоч далеко не правдиві відомості.

В большевицькій звичці й тактиці не є „довідати“ одному. Тому Бондарчук волів, навіть прагнув, масового слухача, який би негадуючи про пару, що крутить колеса, а як закінчили сидів би і слухав „загігнотизований“, „кольосальний“ ростом культури советської України та „ростом добробуту“ перед війною. Так і з'явився п. Бондарчук в Нью Йорку та на інших зібраннях.

В ньюйорському „Громадському Голосі“, як тут довідуються з газет, написано, що 19. липня 1945 року, в четвер вночі, так тепло вітали в Нью Йорку советських гостей, „напружено ловили кожне їхнє слово, щоб довідатися про те, що діється в Україні“. Присутні, як виходило, хотіли й домагалися дізнати від двох професорів - комуністів про долю рідної Батьківщини, за якою вони в далекім краю засумували. Навіть були на тому зібранні священники. Може тих панотців цікавила доля тих священників, за яких неоразово світова преса подавала, і то правдиво, дуже сумні вістки, хоч вони були далеко не повні. Бо від повних вісток і сам Данте ужаснувся, колиб він побачив, як ото ці нещасні панотці гинуть по тундрах, в Тайзі, в Соловках, відлучені від своєї пасти, своїх мирян, за те тільки, що вони молилися Богові й цю молитву підтримували серед селян, умовляючи їх не кидати святої Хрестової віри й не віддавати ся дияволові.

Та розумію, що всі вони зійшлися того „знаменного“ дня

послухати „братів“ з Рідної Землі, з далекої соняшної України, прагнучи, як прагне спральний по воді серед пустині, вчуті слово правди. Але чи „тих слів справді варто було послушати“? — хоч „Гром. Голос“ твердить буцім варто було. Припускаю, що дехто з наших братів заокеанців прийшов подивитися, з широкими симпатіями до большевицьких гостей, а інші такі з цікавості, на советських факірів. Та шкода їхнього часу витраченого на це видовище. Бож, де ви бачили, щоб комуніст, приїхавши з настанови й наказу Кремля, відкрив вам правду про Україну?

За такі речі „папаша“ Сталін, може послати туди, де козари роги правлять. Та ще невідомо чи й так усе гаразд буде з п. Бондарчуком. Адже п. професор, якщо в нього голова, а не гарбуз, на плечах, і як що є він справді представником народу, а не партійної кліки, міг наочно побачити, якщо ще досі не бачив, що то за життя в Америці, що за свобода тут і, порівнявши, проаналізувавши — зробити і висновки певні. Ну, а шила в мішці не втаїш, і тоді панові професорові — каюк!...

Але очевидно, п. Бондарчук не з тих, що захоплюються порівняннями, аналізами й висновками. Аби йому добре жилося з академічним портфелем, а щодо „меншого брата“, — то хоч вовк траву їж!... це видно з його виступу, якщо тільки вірно подав цей виступ „Гром. Голос“. Якщож ні, то нехай це лягає на його сумління. Ми мали нещастя бачити на власні очі багато дечого такого про що п. Бондарчук, кому не сказав ні слова, а дещо перекрутив до невпізнання.

От про те, що саме п. Бондарчук умовчав і хочемо ми хоч коротенько торкнутися в цій статті, щоб усім і тим, хто був на „лекції професора“, тим, хто читав „Гром. Голос“, стало можливим переконатися в правдивості того, що говорив п. Бондарчук, а звідси й кожний зробить собі власний висновок щодо „розквіту“ культури в Україні!...

Як є в Україні з українською мовою?

Виступивши перед американсько-українською аудиторією, доповідач, щоб показати, для необізнаних, різницю між царським і советським урядами, саме в справі українізації, радше в набутті прав мати в Україні свою мову, козирну в першу чергу тим, що, мовляв, царська влада колись була проголосила, що української мови: „не було, нема й бути не може“. А, бач, мовляв, советська влада така доброзичлива, що мову нам дозволила. Та не лише дозволила, а впрост — українська мова є державною.

Чи могли, мовляв, ми це мати за царату?!... Яке не шанувати „нашу рідну“ „советську владу“!...

Почувши такі разючі докази, але не знаючи суті справи, можна й справді подумати, що такі так воно й є. Що советська влада справді принесла щастя українському народові, бо мову, саме ту, яку царські урядовці називали „хлівною“, „телячою“, советська влада вивела в люди.

Але на великий жаль, головний представник від УССР у Фріско, пан Мануйльський, не зміг (ні російською, бо не зручно було, ні українською, бо не знав її, а промовляв французькою!) виступити перед світом, щоб довести державність української мови. Та зазедве чи й пан Бондарчук розмовляв нею навіть у себе вдома, за винятком суто офіційних нагод чи моментів, коли треба замилити комусь очі!

Як же насправді стояла справа з мовою українською? Щоб бути справедливими, мусимо правду сказати, що ще покійний „добродій“ Ленін, у той час, як українська наддніпрянська армія починала свій героїчний марш у запілля ворога (зимовий похід 1919 року), готуючи нову окупацію України, але вже Советами, щоб потягти народні українські маси за собою, проголосив „українізацію“ України, видавши 6. грудня 1919 року постанову, в якій значило:

„Неухильно проводячи принцип самоозначення націй, центральний комітет уважав потрібним ще раз підтвердити, що російська комуністична партія стоїть на становищі визнання самостійності (підкреслення мое. — Л. Т.) української соціалістичної советської республіки.“

„З огляду на те, що українська культура (мова, школи, тощо) на протязі століть ухилялася до русифікації, П. К. П. ставить в обов'язок членам партії всіма засобами сприяти усуненню перешкод до вільного розвитку української мови й культури“.

Чи не захоплююче!...

Ленін цією постановою зобов'язував членів Р. К. П., що є на терені України вивчати українську мову й у стосунках у всіх радянських установах вживати її. А перед тим не задовго, проводили Р. К. Партії, на чолі з тим таки Леніном і Сталіном, який був у той час комісаром у національних справах, і українську мову й культуру вважали за „реакційну“ вихідку української буржуазії“. Однак, з одного боку притиснуті вимогами України, а з другого — бажаючи при- спати увагу мас, мусили визнати українсько-культурно-національні домагання.

Але, хоч постановою була видана в 1919 році, здійснювати її почали лише з середини 1924 року, коли всюди по містах, що були геть русифіковані, почали працювати по установах і організаціях гуртки української мови й українознавства. Це було справді досягненням українців, а не ласка ворога. Хоч це досягнення большевики використали для себе на всі 100 відсотків, але це був і доказ нашої української перемоги, за яку потім довелось гірко розплачуватися багатьом тисячам української людності.

Ця українізаційна шумиха справді спричинила те, що багато міських русифікованих часописів, як „Комуніст“, в Харкові, „Пролетарська Правда“ в Києві, тощо, були українізовані, а чимало й нових українських публікацій. У таких краях, як Кубань, де русифікація була розпорошена до нікуди, повидкивано початково, середні й вищі школи з української мови. Дістала українізація не лише до Вороніжа, але й на Зелений Клип — в Усурійський Край, тощо.

Але, як захопились „швид-

ОЛЕКСАНДЕР ЛУТОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з імігрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

95)

(Всі права застережені)

— Занадто чорними барвами ви все малюєте! — сумнівався суддя. — Це ж страшно, як що правдиве. Хоч пізнавши вас, у правдивості ваших слів не сумніваюся. Невже поміж українцями аж такі такі знаходяться?

— Як українці. Кому ж про модерне українство краще знати? Ех, пане суддя! — Безхатний тяжко зітхнув, — мій нарід мав уже всяких провідників. Були злі, були й добрі. Та не вродилося між українцями ні одного Вашингтона, Гарібальді, чи хоч такого ірландського Михайла Колінса. Думка про звільнення Італії повстала в мізку Гарібальді

в українській Одесі. Він обіцяв голод, холод, нужду, камінь і смерть й кликав: „хто любить Італію, той піде за мною“. І пішли. А в Україні закликалося охочих боротися за її визволення тим, що у війську матимуть подостаток каші і сала. Не всіх і не скрізь, але такі відозви траплялися. В Україні все не так, як у людей. Пічне одна чи друга окупантська влада занадто гнобити зриваються повстання. Трохи попустити поводи — і вже тихо й спокійно. Активні борці за незалежність переходять на службу ворога. Погодитися — моральних кар вони не розуміють. Адже, якою ще

гіршою карою для патріота може бути подія України між чотирма державами? Та коби держава, а то державки, такі як Польща, Румунія, Чехословаччина. Всі вони разом від України без порівняння слабші. Про Росію не говорю, вона сама від України без порівняння більша, сильніша. І от, активні учасники визвольної війни один по одному пішли на службу тих державок.

— Цікаво! Ви перший поміж українців так говорите? — Може тисячуб сто перший! Від початку відродження всі чесніші українці так писали й говорили. Наш найбільший поет Шевченко звав сучасних йому провідників людей „грізною Москвою, варшавським сміттям, рабами з кокардою на лобі“. Грінченко й Самійленко — звали їх запісними патріотами, галицький Франко докоряв, що вони люблять Україну як дітну корову. За те на них вічно доносили чужій владі. Тепер доносять — бож

модерне століття — навіть діти на власних батьків! Часто такі випадки трапляються в модерній Росії. Вам може й дивно, пане суддя, чому я так отверто говорю. Щож. Подітки я не чився. З мене говорить розумка. Часто заздрісний тим со своїх одноплемінників, що нічого не розуміють, нічого не знають. Знають тільки дороблятися й розпліджуватися. І чуються щасливі.

— По вашому, виходить, що українці у своїй бездержавності винуваті самі?

— Безперечно!

— Трохи воно правда — ствердив суддя. — Мені самому приходилося говорити з українцями учителями, адвокатами. З їх слів так і напрошується висновок: бідні ми, пригноблені. Коби вже той світ дав нам оту Україну. Тільки всеж, я думаю, що ви занадто великий песиміст...

— Можна посуджувати мене у надмірному песимізмі, однак ситуація між українством вла-

сне така, як говорю. Якщоб всі українці широкі своєї державності бажали, чи думаєте, не здобулиб? Аж всіх українців є трохи не пів сотні мільйонів! Чи такій силі змоглаб опіртися навіть Росія? Думаю, ні. Але борилися тисячі, а десятки мільйонів спали бже на модерних Наполеонів і Наполеончиків! Десятки! Як би хоч пята частина всіх тих, що погинули по засланнях, з голоту, по тюрмах, в Росії й Польщі, розстріляно чекю чи польською дефензивою, згинули би були у боротьбі за незалежність, Україна сталаб сувереном. Ворожі сусіди тільки помагали, а нищили свої. Правда, до ліквідації України приклали рук і Антанта, особливо Франція. І, що диво! Військові проводили всі держав до українських змагань ставилися надто доброзичливо. Французі, маршал Фош і генерал Вейганд піднимали питання, чи не

приняти Фошеві українську армію у свою команду?

— За чим же діло стало?

— А тим, що уряди держав Антанти до української незалежності поставилися ворожо. Задум Фоша знов загрожував втрачено становищу більшості українських генералів, всяких хорунжих і підхорунжих армій російської та австро-угорської. На мирову конференцію українці вислали представників, що не знали західно-європейської мов, нікому не були відомі. В той же час серед справжніх генералів-українців, визначних генералів царської армії, були люди нагороджені британськими ордерами Бані і Вікторія Крос, французьким орденом Почесного Легіону, а попри те люди високо освічені. Такі, як Дельвіг, світові слави теоретик-артилерист, вже згадуваний Синклер, професор і начальник академії генерального штабу Юнажик. Мало їх, зрештою, було.

(Дальше буде).

ПРОТОКОЛ

з нарад головного виконавчого комітету У. Н. Союзу, які відбулись 5 жовтня 1945 року в головній канцелярії У. Н. Союзу під ч. 81-83 Гренд Стріт, Джерсі Сіті, Н. Дж.

У нарадах взяли участь головний президент М. Мурашко, заступник головного президента Г. Герман, заступник головного президента Марія Малевич, головний секретар Д. Галичін і головний касир Р. Слободян.

Головний президент відкрив нараду в годині 10. рано, та подав до відома ці справи, які були покладені від останніх зборів повного виконавчого комітету, а також пропозиції такі справи, що їх треба покласти на цих зборах. Ці всі справи були отсі:

XXI Конвенція У. Н. Союзу. 3. січня 1945 року виконавчий комітет У. Н. Союзу проголосив у „Свободі“, що XXI конвенція відбудеться в травні 1945 року в Клівленді, О., а знов 6. березня 1945 року було подано в „Свободі“ окреме повідомлення про те, що цю конвенцію відложено з причини, що прохання на дозвіл відбуття цієї конвенції було відмовно покладено Воєнним Комітетом для Конвенції, та що як обмеження, наложені воєнними зусиллями, будуть знесені, тоді доперва виконавчий комітет У. Н. Союзу повинен належним чином приготувати до часу і місця для відбуття відложеної конвенції. У цьому повідомленні було також згадано, що делегати, які були вибрані, будуть управлені засідати на конвенції тоді як вона відбудеться, якщо очевидно вони будуть кваліфіковані та одобрені головним виконавчим комітетом У. Н. Союзу, згідно з постановами статуту.

Згадані урядові обмеження щодо відбуття конвенції знесено 1. жовтня 1945 року, а тому виконавчий комітет У. Н. Союзу поробив негайно старання, щоб відложена XXI конвенція відбулась в часі, який, згідно з вимогами стейтс-асекраційних властей, вважається вистарчальним для підготовки конвенції. Шукаючи за відповідним приміщенням, показалося, що в Клівленді, О., неможливо дістати тепер того роду приміщення і такі умови, які були умовлені для конвенції, що мала там відбутися в травні 1945 року. Супроти того, зійшла кінцева потреба змінити місце для конвенції. Шукаючи за відповідним приміщенням, показалося, що це найкраще приміщення та добрі умови можна дістати від заряду готелю Вільям Пен в Пітсбурзі, Па.

По зрешевуванні цієї справи головним секретарем Д. Галичином, рішення відбуття відложеної XXI конвенції У. Н. Союзу в днях, починаючи 25. березня 1946 року, в місті Пітсбурзі, Па., в готелі Вільям Пен, (Hotel William Penn, William Penn Way and Grant Str., Pittsburgh, Pa.)

Продаж реальності. Рішення продати реальність під ч. 551-555 Мейн Стріт, Форт Лі, Н. Дж., за \$22,000, на який було це моргеджу на суму \$22,000.

Купно бондів. Рішення закупити такі бонди: U. S. Treasury, 8th Victory Loan 2 1/2% за \$510,000; American Telephone and Telegraph Co. 2 3/4% за \$40,000; Mississippi Power and Light Co. 3 3/4% за \$52,243.86; Minnesota Power and Light Co. 3 3/4% за \$51,230.00; Public Service Co. of Indiana 3 3/4% за \$35,861.00; Pennsylvania Power and Light Co. 3% за \$60,825.00; Canadian Victory Bond 3% за \$25,000.00.

Жертва на Воєнний Фонд. Рішення призначити з народного фонду \$500 на Краєвий Воєнний Фонд.

На тім закінчено нараду і головний президент закрив збори в годині 1. пополудні.

Д. Галичін, голов. секретар У. Н. Союзу.

ко" українізацією, ще швидше її кинули. Вже в 1928 році вона деліла життя, хоч час від часу в постановках різних Обкомів і ЦКНІБВ фігурують „нагадування“ (для ока), про „неприпустиме занепадання“ цієї справи. Але з процесом С. В. У. й особливо з колективізацією гине все. В Краснодарі (Катеринодарі) на Кубані, в Вороніжі, де були по 2-3 вищі українізовані учбові заклади, їх зачиняють, професуру й педагогів арештовують і висилають геть, до Сибіру, на Соловки.

Скорий кінець українізації.

1933 рік, що приніс шести мільйонам українців смерть, а Сталіну титули: „рідний батько“, „ясне сонечко“, тощо, почав випатрувати українізацію й в Україні. В учбових закладах, де ще живітими викладали українською мовою, замінили на російську, саму українську мову, як предмет, почали викладати на тиждень 2 години, а російську 4-6 годин. В установах усяди стало чути лише російську мову. На залізницях, сторож колій, що мешкає в будці за 8-10 км. від станції, мусів ходити щодня на станцію, щоб вивчити російську мову, яка йому була потрібна, як сілпоу дзеркало. Але нехай би спробував не піти!...

І наші роки 1937-38, час винищення „ворогів народу“ й винищення їх, остаточно виганяють українську мову навіть з наукових установ та організацій. Наукові праці починають виходити лише на російській мові; по кінотеатрах усяди картини озвучені рос. мовою, по радіо, рос. мова з величким малоросійщенням. В кожному великому чи промисловому місті, поруч з часописом в українській мові, починає виходити й на рос. мові для „забезпечення російського населення“. А в Донбасі, хоч там лише деякі виселки робітничі були зросійщені, все одно часописи переходять на рос. мову, залишаючи часто лише українську назву.

Все це в час війни, ще піддавалось і усеугубилось. Укра-

їнську мову ви могли почути лише на якихось великих, урочистих зборах, де треба було показати, що ми, мовляв, на Україні. Але й там показували навіть далеко не всі.

Ось так стояла в Україні справа з українською „державною“ мовою, ще перед війною. Не ліпша вона й тепер.

Вартість союзу школи і перешкода в навчанні.

З лекції п. Бондарчука можна подумати, що освіта в Україні, так високо стоїть, що аж от, як усе добре. Але не сказав п. професор, який відсоток школярів відстає на кінець року. А таке є. Не сказав і того, що учні закінчуючи обов'язкову семирічку виходять напівписьменними, що не вміють ані арифметичного завдання розв'язати, ані листа чи заяву написати. До того ж школярі міст, як правило, розмовляють українською мовою тільки в класі підчас лекції. Поза класом і вчителі й учні розмовляють на російській мові, навіть українці, бо це є модерно! (це зайвий доказ „державності“ української мови). Ну, а щодо ста тисяч учителів, то треба правду сказати, що з них половина не мають навіть середньої освіти.

Нарешті освіти не все гаразд і з шести з половиною

ХОЧ НЕ СТІЛЯВ, А ДІСТАВ КОНРЕСОВУ МЕДАЛЬ.—Це американський воїн, Девмонд Т. Дос, з Лінчбурга (Вірджинія, що через „висиди сумління“ не стріляв у битві до ворага з рушниць, а молвив і читав Біблію, дістав відзначений Конгресовою Медалією, бо його вважали в 77. Дивізії „символом ридарства“. Тут бачимо його в товаристві друзів.

мільйонами учнів, бо все це більш на папері, як то насправді. А було це з простої причини. Село було розділене й розруке. Перед війною, була одна пара, а найбільше дві, взуття на родину. Взували по черзі. Через те сердешна дитина прийде майже гола, до школи, посинівши, як гусачий пуп від холоду та ще понамерзане в школі, що на другий день, якщо не зляже в ліжку, так не піде до школи.

Таким чином школяр похолодів до осені, за тепла та на весні, по теплу, до школи, тільки значиться школярем, а росте неуком. За це перед війною проривались кілька сигналів по часописах. Але справа лишалась на місці, бо ані одягати, ані взутися школярів не було в що!...

А пан Бондарчук „спокійно й річково розповідає про працю на полі науки, літератури й мистецтва“, запевняючи слухачів, що „український наріз за короткий порівнювач час надзоднає передові нації світу“. Звісно „наздожене“, бо босій. З цим „догананням“ курйозний випадок був, що закінчився трагічно для багатьох. А було це так:

До одного села на Волині, біля Слоутин, приїхав з району представник. Високий, гладкий, в напіввійськовій новій уніформі. Скликали збори села. Представник цей довго на зборах розписував союзу владу. Плів щось про Маркса, Леніна й Сталіна, що мало хто й зрозумів. Варняк щось і про індустріалізацію й колективізацію, а на закінчення залу хотів підбадьорити людей, що мовчки стояли, повішавши носи.

— Ми, каже повинні наздоганяти й перегнати капіталістичні країни в сільському господарстві, техніці й науці!...

А з гурту й виїде, як на зло йшлося, дядько в подертому кожухові й постолі, а була пізна це й мокра осінь та до промовця:

— Авже не доженемо й переженемо!... Що нам!... Ми бо сі й голі, то, звісно, нам — лєжє, як ім!... Ви краще скажіть, товаришу, чо воно ото люди пухнуть?.. і чога в крам-

ЧОМУ ЧИТАТИ КНИЖКУ?

Свого часу був серед українського громадянства нахил читати книжки тому, що начитаного чоловіка вважали „поштовим“. Правда, слово „поштовий“ не все було вжито у властивим значінню, та всетаки в тому було настільки правди, що людина читала. Часто таке читання доводило до якогось збочення, але це було тому, що настала в нас мода на читання дешевих соціалістичних брошурок, які проповідували безупину бунт і то бунт проти всього, що мало традицію. Отже ішов бунт проти релігії, проти духовенства, проти хождення людей до церкви, навіть проти установи супружества і т. п. Все те тому, що така традиція накладала на людину певні обов'язки, а моль страх не любить солідного статочного способу життя. Така мода панувала серед українського громадянства і серед еміграції яких 40-30 років тому.

Підо впливом національного відродження почала „мода“ змінитися. Може тому, що молоді люди ставали дозрівати і їм в голові переставало бути зелено. Вони почали поводити розчовпувати, що то не все мусить пережитися тому, що перетривало сотки літ. Почало в голові неодного свитати, що є засади відвічності, незмінні, які не можуть ні постарітися, ні пережитися. Отже треба їх шанувати й ними дорожити.

Наче на опам'янтання переповідають ще й тепер колишню сміховинку такого змісту: Приїхав до одного села радикальний агітатор, заночував в одного селянина, а користуючи з гостинності, хотів його освідомити на свій лад. Отже почав переконувати, що релігія, це видумка попів, що так само не потрібна церква і т. п.

ніці нема ні чобіт, ані матерії, як колись було... і коли цю мову всьому буде вже кінець?...

На хвилину довкола запанувала мертва тиша. Представник спершу зблід, затрясся, а потім як гаркне:

— Ти проти союзуської влади агітуєш!... Зліквідую, як класового ворога!... — А на другий день зі Слоутин приїхала по дядька та ще й не одного, районова міліція. От і „наздоганяє“. От так український наріз „наздоганяє“ передові нації світу! Що не рине вперед, а його за подерту по кожушка та й назад і то, якщо не Петро з Катериною, то їх послідовники — Ленін зі Сталіном.

(Кінець буде).

Заклопотаний тим усім селянин перериває розмову гостеві й питається: „Як не буде ні церкви ні попа, то хто нам паску посвятить?“

Сорок літ національного українського життя зробило своє. Давний примітивізм уступив місце широкому поглядові, запряг людей до практичного думання і до практичної праці, серед американської української громади, але впарі з тим малі інтереси до книжки. Може тому, що не ставало часу після частих нарад, мітингів, віч, парад, а може тому, що громадянин ішов на наради, віча, концерти, щоб наслухатися промов і розмов і тим легшим способом доповнював свою освіту. Фактом є, що українські громадяни в Америці нарікають на те, що хтось там не уладжує наукових лекцій та дискусій, але самі з книжки користати не хочуть. Свого часу пішов звичай закладати в товариствах бібліотеки. Їх доволі багато в різних громадах, але читальні чи клубів з книжками до читання цілком не стало. З товаріських бібліотек члени книжок не позичають і бібліотеки стали тепер тягарем для товаріств. Хто хоче про це переконатися, хай спитає бібліотекаря у своїх товаріств.

Вирінає питання: Що робити з книжками? Перша відповідь, що такі треба їх читати. Треба заохотити членів, щоб читали тепер не для „моди“, а для приємності. В українській літературі є доволі багато опові-

ДО ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ „СВОБОДИ“ І „ЮКРЕЙНІЕН ВІКІ“

Як Ви змінюєте адресу, просимо негайно повідомити про це адміністрацію „Свободи“. Скорі повідомлення усуває непорозуміння і стримання газети. З повідомленням просимо також вислати 10 центів готівкою або поштовими значками на покриття вироблення нового стелеса. Члени і Читачі з Канади зовлять прислати тільки готівку тому, що канадійських поштових значків не можна вимінити

РОБІТНИЦІ Я РОБІТНИКИ

Як шукаєте за працюю, або хочете змінити цю, що тепер маєте, на кращу, то зголосіться до тих підприємств, котрі подають оголошення за робітницями й робітниками в „Свободі“. Зголосуючись у них скажіть їм виразно, що ви читали їхні оголошення в нашій часописі.

КНИЖЕЧКИ

— для — МОЛОДИХ ЧИТАЧІВ — ДЛІ САМИХ НАЙМОЛОДШИХ.

Нині, коли кожна дитина, кожний хлопчик і кожна дівчина, читає книжечки з наймодерніших літ, не можна й наших дітей, хочби наймолодших, лишати без книжечки.

Наступні книжечки можуть уцалити молодих читачів:

ЗОЛОТА РІВКА, Митрона Дола, Віршована казка з ілюстраціями А. Манастирського 15¢

ЛИХО З ВОГНЕМ, віршоване оповідання для молоді. Написав Діа Модест, ілюстрував А. Манастирський. Ціна 15¢

ПРИГОДИ КАЧУРИКА, написав Б. Герц з рисунками 15¢

ПЕТРУСІВ СОН, оповідання, написав Модест Левинський, ілюстрував Е. Козак 15¢

МАТИ — СТРАДАЛЬНИЦІ. Образець із побуту українців виселених в таборі у Гімні. Написала Марія Підгірянка, ілюстрував А. Манастирський 15¢

ВСІ ЦІ КНИЖЕЧКИ РАЗОМ 50¢

Замовлення шліть до:

„Svoboda“ BOX 346. JERSEY CITY, N. J.

ПОШУКУЄМО 346 ЖЕРТВОДАВЦІВ по \$100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ“ НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода“, орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенності в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участі в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої цілком є знайти 500 жертводавців (осіб, товаріств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як \$100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свободи“ на допомогу українським жертвам війни зложили:

154) Юрій Грицай, Амстердам, Нью Йорк \$ 100.00

Попередню проголошено 15,350.00

Разом \$15,450.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто доларів чи більше — просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу“, на таку адресу:

СВОБОДА

P. O. BOX 346

JERSEY CITY 3, N. J.

даних, популярних наукових книжечок, змістовних поезій. Старші люди, які вже не рвуться до важкої праці, можуть для себе знайти прямо спорт, читання українських книжечок для відпочинку, для роздумування, для приємності.

Є доволі між старою генерацією людей, що то в своїй молодості читали згадані на початку „поштові“ книжки.

Тепер такі люди зрівноважені, хай спробують читати літературу, яка не має марки агітаційної, отже писав спокійно і оперта на якихсь вселюдських ідеалах. Це допоможе людям провести час і спонукає їх до застанови над потребою доброго прикладу для молодого покоління.

С.

УВАГА! КЛІВЛЕНД, ОГАЙО! УВАГА!

КЛІВЛЕНДСЬКА ГРОМАДА З ІСТ САЙД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ, 3161 ІСТ 93. ВУЛИЦЯ запрошує всіх місцевих і позамісцевих громадян на

7-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ І СПАЛЕННЯ МОРГЕДЖУ В СУБОТУ. ВВЕЧІР, 20. ЖОВТНЯ (ОСТ. 20. 1945),

відбудеться

ТАНЕЦЬ А В НЕДІЛЮ, 21. ЖОВТНЯ (ОCTOBER 21, 1945) в годині 3:30 пополудні

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ І БЕНКЕТ

на котрім будуть привіяті мейор міста Містер Бурк, просектор п. Іван Бельський і інші бесідники. Уряд і Комітет стараються, щоби цей 7-літній ювілей вийшов якнайкраще.

Стефан Кравчук, предс.; Володимир Заблотовський, рек. секр.; Григорій Кукіа, фіц. секр.; Іван Бец, касир.

УВАГА! УВАГА! УВАГА!

ЧИСТУ ОДІЖ

НА РАТУНОК І ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ В ЕВРОПІ ПРОСИТЬСЯ НЕГАЙНО ВІДСИЛАТИ В МАЛИХ ПАКУНКАХ ДО НЬО ЙОРКУ НА ТАКУ АДРЕСУ:

UNITARIAN COLLECTION WAREHOUSE UKRAINIAN RELIEF 31 EAST 35th STREET NEW YORK 16, N. Y.

До Вас, Українці Великого Нью Йорку — це Слово!

Сотні тисяч наших братів і сестер, що не зі своєї вини знайшлися поза межами рідної землі, опинилися тепер у великій небезпеці.

Ім грозить примусова висилка до Советів, де червона Москва готувить їм такі муки й терпіння, що вони воліють відразу загинути на чужині, накладаючи на себе руку, як дати себе замучити советським катам чи бути вивезеним на холодний і далекий Сибір.

Хтож має упінутися за ними? Хтож має захоронити їх від дальшої примусової висилки там, де їх чекає повільна, мучнича смерть? Хтож має домагатися для них права азилю в якійсь свободній країні?

Ми, американці українського роду! Це наш святий обов'язок те зробити й поможти їм урятуватися від смерті!

Наш протест проти насильної висилки українських збігів і наші домагання щодо належної їм міжнародної захорони маємо виявити організованою силєю. ТОМУ ПРИЙДІМ УСІ МАСОВО НА

ВСЕНАРОДНЕ УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ

що відбудеться

В НЕДІЛЮ, 28. ЖОВТНЯ (ОCTOBER 28, 1945) В ГОДИНІ 2. ПОПОЛУДНІ

в салі COOPER UNION, at 3rd Ave. & 8th St., NEW YORK, N. Y.

На вічу будуть промовляти українські й американські бесідники.

ОБ'ЄДНАНИЙ КОМІТЕТ

Українсько-Американських Організацій міста Нью Йорку

УВАГА! УКРАЇНЦІ НЬО ЙОРКУ І ОКОЛИЦІ! УВАГА!

ЮВІЛЕЙНИЙ КОНЦЕРТ

у 40-ЛІТНІЙ ЦЕРКВИ СВ. ЮРА В НЕДІЛЮ, 21. ЖОВТНЯ (ОCTOBER 21, 1945)

в 8-мій годині

В ШКІЛЬНИЙ АВДИТОРІЙ, 217 Н. 6. ВУЛИЦЯ

В концерті беруть участь великий хор Церкви св. Юра, під батутуо диригента п. Т. Оуффрика. Також: панна Ольга Полинняк, сопрано

пан Петро Ордінський, баритон

аккомпанює панна Ольга Дмитрів

Промовлятимуть: п. проф. М. Чубатий по українськи й п. Юрій Баранець, Б. А., по англійськи.

Тикети можна набути на парохіальній офісі й при касі. Всіх українців з близька й з далека щиро запрошуємо!

Праця для жінок і муштин WANTS ADS

Classified Department—Bergen 4-0237—Bryant 9-0592

ПОТРІБНО МУЖЧИН

МАЛЯРІВ
Spray & Lettering
допомога досвідчених
добра платня
робота на стадії літаків
TRANS CONTINENTAL
& **WESTERN AIR, Inc.**
Hanger 6 — La Guardia Field

ПОТРІБНО МУЖЧИН

КУХОННИХ ПОМІЧНИКІВ
& **ДІШВЕРІВ**
Прийміть роб. умов. на стадії літаків
Модерне урядження. Нагода на аванс
Голосіться денно 9—12: в суб. рано
TRANS CONTINENTAL
& **WESTERN AIR, Inc.**
Hanger 6 — La Guardia Field

СВЯТО УКРАЇНСЬКОГО
ДУХУ

Під таким наголовком помістив д-р М. І. Мандрич в канадійському „Новім Шляху“ довгу статтю, написану з приводу концерту в пам'ять Покійного Олександра Кошиця, влаштованого заходами Осередку Української Культури і Освіти в Вінніпегу, дня 25. серпня 1945. В концерті виступали студенти Вищих Освітніх Курсів як диригенти, співаки та інші виконавці музично-вокальної програми. Диригував хором д-р М. Мащенко, а теж і пані Тетяна Кошиць, дружина бл. п. О. Кошиця, що вивела теж „Веснянки“ в мистецькій аранжировці. Подамо з статті тільки дощ з загальних завваг.

Український нарід, у вільному надхненні свого серця, у безмежній широті свого духа, молився... Молився так, як барвіста і співоча мова України може висловитися; молився так, як віковий мудрість української культури про одвічне говорить; молився Богові, що в світогляді України є втілення блага і добра, любови і приязні, краси і лагідності.

І керував молитвою українського народу, в його золототверхому соборі святого князя українського Володимира, генія України, безсмертний дух і безсмертний маестро — Олександр Кошиць... В Канаді, в мавзолі серед степів, його святі останки, а дух його, сила пісні його — на Україні, в Києві, в соборі святого Володимира.

Це він, геніальний Кошиць, зібрав весь український народ на молитву. Це він ударив по струнах мільйонів його сердець. Це він викликав той побожний екстаз душі народу. Це він вилив ту душу у спів-молитву.

Український народ співає „Святий Боже“, співає „Хай сповняться уста наші хвалою Тобі, Господи“, співає пісні послання Божого до Діви Марії... В цих піснях-молитвах шумить золотий колос української пшениці, переливається блакить вітрів козацьких степів, курять до сонця ладани і мирри розкішних садів України; до них прилучається спів соловейка і шибети нечисленного пташства... український народ приносить хвалу-подяку Божові за любов і ласку, за частя своїх дітей, за круторогу худобу, за пшеничні лани і родючі сади, за радість сонця, за блакить неба... За волю свого життя, за велич свого духа — дару Божого.

І у великому лихолітті, у страшному історичному іспиті українського народу не забув Бог дати йому невмірущу надію, небудні стежки до виходу з найтемнішої египетської ночі.

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-х частях
знаменитого повістяр
Уласа Самчука
Сторін 194. — Ціна \$1.00.
Замовлення разом з належністю
слати до:
"Svoboda"
P. O. BOX 346
JERSEY CITY 3, N. J.

3 Канади замовлення треба платити американською валютою.

ДІСТАВ ПРОЧУХАННЯ, АЛЕ НЕ НА ФІЛЬМІ, А В ДІЯЛЬНОСТІ. — Це картина з страйку в Голівуд, в Каліфорнії. Вона знята перед фільмовою студією Ворнер Бродерс. Пікетчики побивають одного з артистів, що іде до роботи. Це Мкелін Гол мол. Його відвезли потім до шпиталю.

3 ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮАРК, Н. ДЖ.

3 ювілею громадян на допомогу.

Парафіяни українсько-католицької церкви св. Івана Хрестителя відсвяткували 10-літній ювілей громадянки Катерини Ругеро 30. вересня в Українській Централі. Коли знана всім громадянська засіла на почеснім місці, наш парох о. М. Данилович привітав її відповідною

промовою, а вчасі вечери промовляли ще Іван Голяк, М. Лагіш, П. Славик, пані Анна Настюк і громадянки-солени-занти, яка служить ідеї і не заломлюється в нещасть. Тому, що промовці зазначували потребу складки на народні пісні, а молодий студент Ст. Голота грав українські мелодії на гармонії.

Жертви зложили: Катерина Ругеру \$3; по \$2: о. М. Данилович, Іван і Анна Настюк, Анна Левицька, Іван і Анна Голяк; по \$1 зложили такі: М. Лагіш, М. Стахура, А. Соколовська, В. Салабун, Г. Матляк, Г. Корницький, П. Славик, Т. Касків, С. Галько, Ю. Гулька, Ів. Марусяк, Г. Сегін, М. Коваль, А. Лисак, В. Стахура, М. Легін, Р. Терещевська, М. Ярошко, С. Голота, Н. Глуговський, Г. Лиско, П. Лобур, Р. Попелюк, В. Настюк, А. Стрінг, К. Мисик; М. Литвин 50 ц.

В. Салабун.

МІСТО НЬЮ ЙОРК.

Віднова Українського Молодецького Хору.

Пару місяців тому зійшлося кілька дівчат українського роду і рішили знову оживити Молодецький Хор. Він уже існував перед війною і був одним з найбільш популярних гуртів у Нью Йорку і в Нью Джерзі. До нього належали хлопці й

ХОЧЕТЕ ПІЗНАТИ ДУШУ

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

найбільшого сина України, так знітайте про його відношення до матері, сестри, дівчини, чи азагалі — жінки. Тоді відчуєте глибину його тонких відчужень людського горю, а з тим і його безмежну любов до горю, прибитого і поневоленого України. Побачите, як і в чому проявляється чиста і благородна любов, спосібна на найбільшу посьвту. Такою любовно була о-повита постать великого генія українського народу. Розповідає про це книжечка, яку написав

д-р Л. МИШУТА п. н.

ШЕВЧЕНКО І ЖІНКА

Ціна 50 центів.

Замовлення wraz з належністю слати до:

"SVOBODA"

P. O. BOX 346

JERSEY CITY 3, N. J.

3 Канади треба платити тільки американською валютою

дівчата з цілої околиці, але як хлопці ввійшли на війну, то лишилися самі дівчата. Хлопці це не вернулися, то дівчата самі мусять робити те, що в їх силі. Для скріплення хору шукаємо за новими співачками. Хто має голос і любить спів, того приймемо радо. Співом розбиваємо нашу тугу, вносимо веселі настрій, а з тим приходить здоров'я.

Наш диригент, Степан Марусевич, учить нас українських і американських пісень. Ми вже зробили настільки поступ, що вже уладили 2 виступи, щоби поширити нашу діяльність, прохаємо мамів і татів заохити свої доні прийти до нашого гуртка. За пару років молоде покоління буде мусіло заступити старших в їхній народній роботі, тому батьки повинні нам дати створити оцей новий світ. Як ми не при-

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

КУПІТЬ ІЛ ПОТРІБНІ КНИЖКИ!

Не досить післати дитину до школи. Треба їй ще дати книжки, без котрих вона не може навчитися читати, а потім книжки, щоби заохотили її читати.

Ось Вам вибір таких книжок для дітей:

ПЕРША КНИЖЕЧКА (Буквар) М. Матвійчука 50 ц.

ДРУГА КНИЖЕЧКА (читанка для 2. класу) М. Матвійчука 55 ц.

ЧЕТВЕРТА КНИЖЕЧКА (читанка для 4. класу) М. Матвійчука 75 ц.

ШКІЛЬНИЙ СПІВАНІК у двох частях. Зладив Ф. Колесса 75 ц.

ПОЧАТКОВА ГЕОГРАФІЯ, написав Степан Рудницький для народних шкіл 60 ц.

МАТЕМАТИКА, Ів. Андрущенко, практичні поради з арифметики та геометрії, опр. 50 ц.

ПРИГОДИ РОМКА БОМКА, Я. Вільшенка. Веселі вірші з малюнками для добрих дітей. 30 ц.

МАЛА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, І. Крипакевича 15 ц.

МАЛИЙ КАТЕХИЗМ християнсько-католицької релігії. Уложив о. Іван Рудович 35 ц.

ХРИСТІАНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ в біблійних оповіданнях для дітей. о. С. Біленький 50 ц.

ДЛЯ УЧИТЕЛІВ:

МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК до навчання перших початків українського письма. Зладив М. Матвійчук 75 ц.

Замовлення слати:

"SVOBODA"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY 3, N. J.

ПОНКЕРС, Н. Я. — Тов. Подільська Ст., від 8, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 21. жовтня, в сали У. Г. Клубу, 13 Вашингтон ул., в годині 2. пополуноді. Просимо членів явитися на збори і вирішити свій довг та старатися придбати нових членів до Союзу і Тов. — В. Комар, прес.; В. Манай, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АН. — Триквартирні збори Тов. Запорозька Ст., від 206, відбудуться в неділю, 21. жовтня, в парохіальній сали, 74 Герис Еас, в годині 1. пополуноді. Просимо всіх членів прийти на ці збори, 6 будуть важні справи до обговорення і погодження; також буде звіт уряду і контролі. — І. Околіта, пр.; І. Кокольський, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Для 10. жовтня 1945. року помирає.

АННА ДОРІЩАК,
членка відділу 61 У. Н. Союзу в Лейтроб, Па.
Покинула полишила 5-ро дорослих і подружжя дітей та 4 внуки. Всі є членами У. Н. Союзу.
Покинула походила до села Бізмигова, пов. Лиско.
Похорон відбуде 13. жовтня на цвинтар св. Вілліама. — В. ІА ПІІ А. Сасубяк, секр.

ПОСНФ БУКАТА

— Малуку —
ЦЕРКОВНІ І НАРОДНІ
ОБРАЗИ
Виробляю ПРЕСТОЛИ, КИВОТИ,
ТЕРАПОДИ і т. п.
у власній роботі:
JOSEPH BUKATA
417 CHILTON ST.
ELIZABETH, N. J.

МИРОН ЛИТВИН
І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуґа щира і чесна
801 SPRINGFIELD AVENUE,
corner Harrison Place
IRVINGTON, N. J.
Phone: ESsex 3-9090

НЕ ВИДАВАЙТЕ ЗАБАГТО

Завжди ЩАДІТЬ демо
з вашого обезпечення.
Ми улажуємо пре-
красний ЦІЛИЙ
ПОХОРОН за \$150.00
У випадку смутку в родині клієнта:
KAIN MORTUARIES, INC.
S. KANAI KAIN, Pres.
433 STATE STREET
PERTH AMBOY, N. J.
Phone PE 4-4646
— or —
E. H. VREELAND, Mgr.
86 ELIZABETH AVENUE,
NEWARK, N. J.
Phone Bigelow 3-6762

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребам по
ціні так низькій як
ОБСЛУґА НАРІКАЩА.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Rigified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами
в BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 185 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MEtrose 3-8577

„Осьтам!” — закликав Бре-
кевз. — „Убийте його заки він
встигне звільнитись!”

Пан джунґлів знав, що ані
йому втечи, ані змиритися на
рівні з своїми ворогами.

Щераз він закликав свого
старого приятеля Тантора і
слон кинувся на напасників.

Дикунні почали кидати спи-
сами на слона, щоб усунути о-
станню перегороду в Тарзано-
вій обороні.